

Praxis Avrea Qvotidianarvm Rervm Ecclesiastici Fori

In qua Variæ Iuridicæ Resolutiones ex approbatis traditionibus Doctorum,
atque diuersorum Tribunalium, præsertim Rotæ Romanæ, Decisionibus,
excerptæ, continentur; Opvs Qvatvor Partibvs Distinctvm

Continens Tertiam, & Quartam Partem: Quibus, hac nostra editione ab
innumeris mendis repurgata ...

Riccio, Giovanni Luigi

Venetiis, M.DC.LXXIV.

Praxis Excommvnicationis Iniustæ, & nullæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98599](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98599)

ea lege sub numero 16. vers. sed de feudo quam sequitur Anchar. in dict. consil. 420. & Ruin. in consilio 151. & ratio est, quia sub ista alienatione non comprehenditur alienatio legalis l. conficiuntur in prin. & l. si quis cum testamentum nullum ff. de iure codicill. Doctores communiter in dict. §. ea lege, sed quando monachus ingreditur religionem tunc dicitur esse quædam successio intestati ex legis dispositione volentis bona ingressi tanquam mortui civiliter transire in monasterium, & ex tacita voluntate ingredientis, sicut etiam ex tacita voluntate defuncti succeditur ab intestato dict. l. conficiuntur, non obstante expressa alienationis prohibitione.

PRAXIS EXCOMMUNICATIONIS
Iniustæ, & nullæ.

RESOLVT. CLXXIX.

- 1 In pluribus casibus excommunicatio est nulla ipso iure.
- 2 Excommunicatio est nulla, quando quis excommunicatur, quia malum non facit, sed bonum.
- 3 Excommunicatio est nulla quando continet expressum errorem.
- 4 Item est nulla quando est expressa falsa causa.
- 5 Item est nulla quando continet errorem facti.
- 6 Excommunicatio, in qua non est expressus error, sed aliunde constat an sit nulla.

Excommunicationis sententia quando dicatur nulla.

ET quia multoties dubitari solet an excommunicatio lata contra aliquem sit nulla ad effectum cognoscendi si afficiat excommunicatum, & ab eo timenda sit iuxta text. in cap. non debet 11. quæst. 3. ideo opere pretium duxi hic aliqua de ea pertractare: dico igitur, quod excommunicationis sententia est nulla ipso iure in pluribus casibus, quos ponit glossa in cap. præfenti de sentent. excommunicat. & in cap. reprehensibilis de appellat. & in cap. solet in verbo in officiis de sententia excommunicat. Franch. in cap. 1. de appellationibus: idem Franch. in cap. 1. §. final. de foro competent. num. 16. Nauarr. in cap. cum contingat de re scriptis, ubi refert sexdecim causas, quibus sententia excommunicationis efficitur nulla Sylvestr. in Summ. in verb. excommunicat. 2. ubi refert quindecim nullitatis causas Couarr. in repet. cap. Alma mater par. 1. §. 7. num. 5. in princip. & num. 7. sub vers. ceterum ubi sententia Menoch. dicto casu 542. n. 17. ex quibus mox in sequentibus versiculis nonnullos referam casus, quibus sententia excommunicationis dicitur nulla.

Excommunicationis itaque sententia dicitur nulla quando continet peccatum, & est quando aliquis excommunicatur, quia malum non facit, sed bonum ut puta, quia aliquem non occidit, vel quia elemosinam facit, aut quid simile, hoc inquam casu excommunicationis sententia est nulla secundum Marian. Soc. in c. perpendimus n. 189. & 192. de sententia excommunicat. Imol. in cap. ab excommunicato num. 5. de re script. Sylvestr. in summ. in verb. excommunicatio 2. vers. octauus est, probat text. in cap. per tuas de sententia excommunicat. ubi appellatur talis error intolerabilis, & ibi glossa alia refert exempla, probatur etiam hoc in cap. venerabilibus §. porro de sent. excommunicat. in 6.

Excommunicationis sententia pariter dicitur nulla quando continet in ea expressum errorem Soccin. in d. c. perpendimus n. 194. vers. aut cum notoria de sent. excommunicat.

Idem quando in eadem sententia est expressa falsa

Aloys. Ricc. Praxis. Pars I I.

causa, idem Soc. in d. cap. perpendimus num. 193. post Zabarell. & Imol. quos allegat.

Idem, & multo magis quando eadem excommunicationis sententia continet expressum errorem facti, ut puta si excommunicatur infans, vel Calstratus quod virginem stuprauerit secundum eundem Soc. in dicto cap. perpendimus num. 194. de sententia excommunicat. refert eum, & sequitur in prædictis tribus casibus Menoch. de arbitrat. qq. lib. 2. casu 542. num. 78. & 9.

Excommunicationis sententia in qua non est expressus error; sed aliunde de eo constat, ut puta si in ea excommunicatur Titius, quia spoliavit Sempronium, & notoriè constat, quod non Titius, sed alius Sempronium spoliavit nunquid sit nulla, vel iniusta dic quod in foro conscientie erit nulla secundum Dominic. Sotum in 4. sententia. distinct. 22. quæst. 1. art. 3. col. 2. vers. 3. ex parte. Sylvestr. in summa, in verbo excommunicat. 2. num. 12. vers. si verò causa sit post Butr. & Abb. quos allegat, in foro autem exteriori non nulla, sed iniusta reputanda est, & ob id interim quod declaratur iniusta, timenda, & seruanda est secundum Soccin. in d. cap. perpendimus, num. 182. & num. 194. in fine, refert eum Menoch. dicto casu 542. num. 10.

RESOLVT. CLXXX.

- 1 Sententia nulla non afficit excommunicatum, secus in sententia excommunicationis iniusta, vide n. 4.
- 2 Tam in foro exteriori, quam animæ non ligat excommunicatio nulla.
- 3 Sententia nulla, non est sententia, neque sententia effectum habet.
- 5 Excommunicatus iniuste si diuinis se immiscuerit efficitur irregularis, secus in sententia nulla, n. 6.
- 7 Excommunicatus iniuste non potest petere absolutionem simpliciter, sed ad cautelam, num. 8.
- 9 An absolutio ad cautelam possit concedi in sententia excommunicationis lata à Canone, & à iure.

Excommunicatio nulla, & iniusta qualiter inter se discrepant.

DIScrepant primo, quia excommunicationis sententia si nulla fuerit, excommunicatum non afficit, nec ab eo timenda est text. in cap. non debet 11. quæst. 3. gloss. in Clem. 1. in verb. subiacere de sentent. excommunicat. item gloss. Archid. Zabarell. & Præpos. in cap. 1. distinct. 11. quæst. 3. Marian. Soccin. in cap. per tuas num. 28. de sentent. excommunicat. Couarr. in repet. cap. Alma mater, par. 1. §. 7. num. 5. ubi ita omnium Doctor. consensu receptum testatur, tam in foro exteriori, quam in foro animæ interiori, Clar. in præf. §. finali, quæst. 77. in fine, num. 54. vers. solet dubitari, ubi etiam de communi ex Soccino, quem allegat inter consilia Curtij Senioris. conf. vige-simo, num. 30. Menoch. de arbitrat. iudic. lib. 2. casu 542. ubi alios plures allegat, Theologorum auctoritates adducit, eamque reddit rationem, quia sententia nulla non est sententia, neque sententia effectum habet. l. 4. §. condemnatum, ubi præsertim Ripa n. 24. ff. de re iudicata.

Sententia autem excommunicationis iniusta afficit excommunicatum, donec absoluitur, & timenda est, cum quoad penas à Canonibus inflictas aduersus non seruantes excommunicationis censuram habeat eandem vim, ac si fuisset iusta cap. sententia pastoris 11. quæst. 3. cap. per tuas vers. in alijs de sentent. excommunicat. cap. venerabilibus §. porro, §. sed & si causa, cap. solet de sent. excommunicat. in 6. Couarr. in repet. cap. Alma mater, p. 1. §. 7. n. 5. in 1. 2. & 3.

H 3 conclus.

conclus. 1. & num. 1. in 4. conel. quem omnino videas, quia bene declarat quando, & in quibus casibus excommunicatio iniusta afficiat, & non afficiat timenda, & non timenda sit.

5 Discrepant secundo, quia excommunicatus iniuste si clericus fuerit, & in diuinis se immiscuerit irregularis efficitur secundum gloss. in cap. postulasti in verb. spoliandi, & ibi etiam Abb. de cleric. excommunic. ministrante D. Tho. Palud. Syluester. Dominic. Sor. & alij relati per Couarr. in repet. cap. Alma mater. p. 1. §. 7. num. 7. vers. his equidem probatur, & vers. sequent. ubi declarat de sentent. excommunicat. in sexto.

6 Nulliter verò excommunicatus non efficitur irregularis immiscendo se in diuinis, & celebrando. c. ad presentiam ubi Imol. Franch. Prapof. & Dec. extra. de appellat. cap. soler de sentent. excommunicat. in 6. cum alijs per Couarr. dict. §. 7. num. 7. vers. ceterum, ubi sententia, ubi tamen Clericum hunc mortaliter peccare affirmat, si cum scandalo populi nullitatem excommunicationis ignorans celebrauerit, & hoc ratione scandali, quod, & idem affirmavit Menoch. lib. 2. casu 542. num. 33.

Discrepant tertio, quia excommunicatus iniuste non potest petere absolutionem, nec absoluitur nisi simpliciter confitendo scilicet de iniustitia sententiae, excommunicatus autem nulliter non tenetur petere simplicem absolutionem, sed potest si vult requirere absolutionem ad cautelam non solum, quia necessaria sit, sed ut tutè possit excommunicatus ipse in diuinis se immiscere cap. veniens il secundo de testibus. cap. Apostolica, ubi Abb. in fine de except. Ioan. Monach. in cap. 2. in princip. & ibidem Franch. n. 9. de sententia excommunicat. in 6. Soccin. Senior. in cap. sacro, num. 29. vers. sed si de nullitate extra de sentent. excommunicat. Nauar. in cap. cum contingat in 7. remedio, col. 1. de rescript. cum alijs per Couarr. quem bene declarante omnino videas in repet. cap. Alma mater. p. 1. num. 7. in 4. conclusione de sent. excommunicat. in 6. & per Menoch. qui etiam bene materiam declarat. de arbitrar. questione, libro secundo casu 542. num. 27. & sequi. ubi praesertim num. 30. & sequi. declarat, an hac eadem absolutio ad cautelam possit concedi a sententia excommunicationis lata a Canone, & a iure.

RESOLVT. CLXXXI.

- 1 Excommunicatio fieri non potest monitione non precedente, quod amplius vt num. 4. & quomodo tam en precedat, vide num. 7.
- 2 Solemnitas excommunicationis debet etiam seruari, quando excommunicatur persona incerta.
- 3 Excommunicatio licet non possit ferri absque monitione, si tamen lata fuerit valet, sed est iniusta.
- 4 Qui excommunicatur, debet prius personaliter citari.
- 5 Casus excepti, in quibus susinetur excommunicatio absque citatione.

Excommunicatio lata sine monitione an sit nulla, an verò iniusta.

1 **E**xcommunicatio fieri non potest monitione non precedente, etiam quod crimen, quod praetenditur, sit notorium. Adhuc enim requiritur citatio in formando processum super notorietate delicti, constitoque quod sit notorium, ferri potest declaratoria incurræ excommunicationis, absque alia citatione in formando processum talis declaratoria subsequi non potest ad glossam in cap. cum sit Romana. §. praeterea de appellat. quam communiter sequuntur ibid. Ioan. Andreas, Imola, Dec. & Soccin. senior.

inter consilia Curtij Senioris, consil. 20. num. 11. & num. 16. & seqq. Felyn. in cap. Rodolphus num. 41. de rescript. Peregrin. de iure hici lib. 1. tit. vltim. n. 61. quorum dicta bene reasumit Menoch. de arbit. iud. lib. 2. casu 542. num. 21. & seq. & ante eum declarat idem Couarr. in repet. cap. Alma mater par. 1. §. 9. num. 6.

2 Quæ solemnitas seruanda est etiam quando excommunicatur persona incerta, licet inter doct. sit controuersia, verius tamen videtur etiam tunc seruandas esse sicuti post Innocent. Hostiens. & Ioann. Andr. voluit Soccin. in capite Sacro num. 217. de sentent. excommun. nec dissentit Menoch. de arbit. q. lib. 2. dicto casu 542. num. 18.

3 Et licet excommunicatio ferri non possit trinatione non precedente; si tamen fuerit lata non precedente monitione, non tamen erit nulla, sed iniusta, & sic valebit ipso iure ad text. in cap. Romana, ubi glossa communiter recepta in verbo iniusta de sentent. excommun. & in c. 5. Sacro, ubi Abb. Felyn. & alij de sentent. excom. & in cap. 1. in verbo causamque ad fin. de sentent. excom. in 6. & est communis Doct. opinio sicut testatur Couarr. in repet. cap. Alma mater p. 1. §. 6. num. 7. & 8. ubi etiam ponit, an idem sit in sententia excommunicationis lata a iudice delegato, nec dissentit Menoch. de arbitrar. quaest. lib. 2. casu 542. num. 18. & seqq. ubi post Aretin. in consil. 163. & alios plures, quos allegat, secus esse dicit in declaratoria excommunicationis ipso iure a Canone incurra, tunc enim defectus citationis, & monitionis praecedentis dict. declaratoriam reddit nullam, ut ibi per eum.

4 Amplia suprapositam principalem conclusionem, ut licet alias huiusmodi citatio sufficiat fieri ad solitam domum citandi l. scire debemus §. qui autem ff. de excus. tutor. l. aut qui aliter §. si forte, & ibi gloss. ff. quod vi, aut clam notant doct. in cap. causam de dolo, & contumacia, & in Clem. causa de elect.

5 Vbi tamen quis excommunicatur debet prius personaliter citari secundum Fel. in c. cum sit Romana num. 13. & seqq. de appellat. cum alijs per Tirac. de retract. lib. 1. §. 9. gloss. 11. n. 4. & per Couarr. in rep. c. Alma mater p. 1. §. 9. n. 4.

6 Quo in loco quatuor excipit casus, in quibus susinetur excommunicatio, etiam non precedente personal citatione.

Primus est quando excommunicatus dolo latitat. Secundus, quando iam in causa fuit semel personaliter citatus.

Tertius quando citatio domi facta peruenit ad notitiam excommunicandi.

Quartus, & vltimus quando excommunicatus male absolutus tractatur de reducendo illum in primam excommunicationem. His inquam quatuor casibus sufficere citationem domi executam ut iuribus, & Doctorum autoritatibus plenè probat Couarr. in loco praellegato.

Intellige tamen supra positam principalem conclusionem dupliciter. Et primo praecedere monitionem ut supra dixi intellige hoc procedere in excommunicatione ab homine ferenda, secus in excommunicatione lata a Canone, vel statuto, hoc enim vltimo casu quotidie admonet subditos, ne prohibitum crimen committant, idcirco alia specialis monitio necessaria non est secundum Henric. Boich. & alios in cap. Sac. de sentent. excommunicationis per Io. Lupum in repet. cap. per vestras §. 18. num. 19. de donat. inter vir. & vxor. quos, & alios referendo sequitur Couarr. in repet. d. c. Alma mater p. 1. §. 9. n. 3. vers. Trina verò monitio, ubi etiam an saltem requiratur vna monitio

7 in declaratione excommunicationis a iure ipso lata, & alia ad materiam vide ibi per eum, quem etiam in propo-

proposito refert Menoch. de arb. quæst. lib. 2. cas. 541. n. 6. & 7.

RESOLVT. CLXXXII.

- 1 Antequam feratur excommunicatio debet præcedere tri-
na monitio.
- 2 In fulminanda excommunicatione tria monitio, quæ
requiritur potest esse vnica distincta in tres terminos.
- 3 Quot dies continere debeat vnica monitio distincta in tres
terminos.

Trina monitio quæ requiritur in excommunicatione an
illam constituent iniustam vel nullam si vnicus
tantum dies pro qualibet monitione
fuerit assignatus.

- I**n occurrenti facto, dum de hoc dubitaretur, di-
cebam regulam de iure esse clarissimam, excom-
municationem antequam feratur non solum debere,
1 præcedere citationem, & monitionem, verum etiam
trinam monitionem, vt probatur expresse per textum
in cap. contingit il secundo de sententia excommunicat.
in cap. illicita 24. quæst. 3. in cap. constitutionem de
sententia excommunicationis in 6. & est communis
omnium sententia teste Couarr. in reper. cap. Alma
mater par. 1. §. 9. n. 5. in princip.
- 2 Bene verum est quod potest fieri vnica tantum
citatio, seu admonitio in tres distincta terminos,
quorum tot pro prima monitione, tot alij pro secun-
da, & reliqui pro tertia admonitione assignantur, vt
probat text. in dict. cap. constitutionem, & ibi glos.
communiter recepta teste Couarruia in loco præci-
tato numero 5. vbi respondet alteri glosa in Clement.
prima de vita & honestate clericorum affirmanti non
sufficere vnica monitionem in tria dierum inter-
ualla distinctam quoties a iure tria requiritur mo-
nitio, consentit Menoch. de arbitrar. qq. lib. 2. casu
541. n. 5.
- 3 Ista autem vnica monitio in tres distincta terminos
quot dies in totum continere debeat text. in dict. cap.
constitutionem de sentent. excommunicat. in 6.
non aperit, cum solum dicat aliquorum dierum
competentia interualla, ideo aliqui dixerunt sufficere
vnum diem pro qualibet monitione, & sic in to-
tum tres dies, prout voluit Ioan. in dict. cap. sacro.
Alij dixerunt saltem debere esse duos dies, Io. Andr.
in dict. cap. constitutionem, & Abbas, & sic in to-
tum sex, prout sic in practica seruari testatur Marian.
Soccin. in capitulo perpendimus numero 10. de sen-
tent. excommunicat. Alij dixerunt de quinque
diebus pro qualibet monitione, & sic in totum quin-
decim, nisi facti necessitas aliud suadeat, vt voluit
Couarr. in dict. §. 9. numero 5. Alij demum, & hæc
videtur verior opinio iudicis arbitrio, id totum re-
miserunt, prout voluerunt in dicto capitulo constitu-
tionem Ioan. Monach. numero quarto, & Fran. in
§. primo, numero secundo. Soccin. cum relatis per eum
in capitulo perpendimus numero 112. de sententia
excommunicationis. Syluest. in summa in verbo
excommunicatio il primo, numero secundo, & con-
sentit Menoch. de arbitrar. quæstion. lib. 2. cas. 545.
vbi bene declarat, & exemplificat quomodo isto cas.
iudex arbitrium suum regulare debeat.

RESOLVT. CLXXXIII.

- 1 Reservetur pena Iudicis, qui iniuste aliquem excommuni-
cauit.
- 2 Iudex non iure excommunicans aliquem tenetur ad dama-
na, & interesse passa per excommunicatum, quæ
Aloys. Ricc. Praxis. Pars I II.

damna possunt probari iuramento excommunicati, vt
patet n. 3.

- 4 Probabilis error quod qui fuerit excommunicatus non
iure excusat Iudicem a penis.
- 5 Iudex etiam excusatur quando ab excommunicatione
excommunicatus non appellat.
- 6 Iudex excommunicans non præcedenti monitione illum,
qui ipso facto est excommunicatus non tenetur, & ex-
cusatur a prædictis penis.

Quæ sit pena Iudicis excommunicantis, & quando
procedat.

- I**udex si aliquem non iure excommunicauit, qua
pena puniatur vide text. in cap. sacro de senten-
tia excommunicat. vbi particulariter de iudice exco-
municante non premissa monitione, quod etiam si ex-
communicatio iusta fuerit punitur priuatione ingressus
Ecclesiæ per mensem, & amplius aliqua alia pena
iudici arbitraria, vide etiam text. in capitulo primo de
sententia excommunicat. in 6. vbi pariter, quod iudex
non seruato ordine a iure præscripto, de quo dixi sup.
nu. 12. & seq. aliquem excommunicans pariter per
mensem ab ingressu Ecclesiæ, & diuinis officiis suspen-
ditur, tenetur ad damna expensas, & interesse passa,
ab excommunicato, nec non etiam alia pena iudicis
arbitrio placetur, prout bene has omnes penas post
Marian. Soccin. & alios, quos allegat bene reassumit,
& explicat Menoch. vbi supra de arbitrar. quæst. lib.
2. casu 541. nu. 1. & 2. & nu. 19. & seq. & casu 543.
in princip. & num. 1. & seq. vsque ad num. decimum
tertium vbi num. 2. amplius subdit, quod prædicta
damna, & interesse probantur iuramento excom-
municati, quando fuit sic nulliter excommunicatus
dolo iudicis secundum Soccin. in d. cap. sacro num.
281. de sententia excommunicationis post Hostiens.
Ioan. Andr. Monachum in locis per eum relatis Frac.
in c. 1. §. Superior. num. 2. de sent. excommunicat. in
6. post Host. & alios, quos allegat.
- 4 Non tenetur autem iudex de supradictis, vbi cum-
que in excommunicatione non seruauerit canonum
solemnitates, quia excusatur quando probabili erro-
re ad sic excommunicandum motus fuerit secundum
Innoc. post glos. in dict. cap. sacro §. caueat, & ibi
etiam Socin. n. 354. & 359. de sententia excommuni-
cat. refert illum, & sequitur Menoch. vbi supra casu 543.
num. 11. & 12. & sequente vsque ad num. 21. vbi ex
Soc. in loco præallegato ponit quinque exempla, in
quibus iudex potest se excusare ex prædicto probabi-
liori.
- 5 Sic etiam a penis prædictis excusatur quando ex-
communicatus ab excommunicatione non appellat,
& sic ab eo excommunicationis reuocationem non
petit, quod si excommunicationem reuocari petierit,
& iudex illam renocauerit, tunc videtur excusandus
quando præsertim excommunicatus nullum passus
fuit damnum, secundum Soc. in dicto cap. sacro num.
359. in 2. & 3. excusatione, cuius bene dicta reassu-
mit, & declarat Menoch. vbi supra dicto casu 543. n.
21. & seq.
- 6 Vt etiam dicimus, quod excusatur iudex a penis
prædictis, quando sine monitione, vel debita forma
excommunicauit illum, qui ipso facto erat excom-
municatus a iure, & si excommunicauerit eum, qui
clericum percussit iuxta text. in cap. si quis suadente
17. quæst. 4. ita Soccin. in dicto cap. sacro num. 363.
de sententia excommunicationis, licet secundum
me sit videndus Menoch. de arbitrar. iudic. lib. 2. casu
543. num. 27. & 28. vbi non absque ratione repræhen-
dit Soccin. in loco præallegato inquit enim ipse ad
hoc vt quis possit excommunicari pro eo quod cleri-
cum percussisset duo requiruntur, primum, quod per-
cul-

cusserit, secundum, quod iniuste percusserit ex allegatis ibi per eum, & hoc non habet difficultatem, propterea si excommunicator iudex citari fecit percussorem in iustificatione facti hoc est percussione recte iudex absque alia citatione declaravit ipsum incidisse in excommunicationem Canonis cum sufficiat illum citasse in fabricatione processus super percussione, si verò percussorem non citavit in dicto processu, tunc non potest excusari a poenis prædictis eo quod excommunicatio infligatur a Canone, cum ut dixi canon non infligat excommunicationem nisi confitto de percussione, & bene dicit.

RESOLVT. CLXXXIV.

- 1 *Causa est Regina omnium rerum humanarum.*
- 2 *Excommunicatio non debet infligi absq; causa, quæ gravis esse debet.*
- 3 *Causa, pro qua quis excommunicatur exprimenda est in sententia excommunicationis.*
- 4 *Iudex omittens exprimere causam excommunicationis in sententia non incurrit poenas, de quibus in cap. 1. de sententia excomm. in 6.*
- 5 *Excommunicationis sententia debet ferri in scriptis.*

Excommunicationis sententia an reddatur nulla ob defectum causæ.

- 1 **C**AUSA cum sit Regina omnium rerum humanarum teste Bal. in l. manumissiones, propterea, exigitur etiam in infligenda excommunicatione, unde excommunicatio non solum sine causa infligi non debet, sed illa quidem debet esse gravis, nec aliquis excommunicationis poena plecti debet nisi pro crimine mortali, & qui alioquin corrigi non valet cap. nemo, & cap. nullus 11. quæst. 3. Felyn. post alios in rubr. de sentent. excommunic. Io. Lupus in cap. per vestras §. 18. num. 13. de donat. inter vir. & vxor. & hæc est omnium concors sententia, prout testatur Couarr. in repetition. cap. Alma mater §. 9. par. 1. num. 1. vbi dixit hanc esse Theologorum opinionem, & amplius subdit excommunicationem pro levi causa infligendam esse nullam, & neminem afficere refert eum, sequiturque Menoch. de arbitrar. qu. lib. 2. casu 542. num. 14. ex Diuo Thomas Dominico Soto, & Paludan. Hadriano, & Sylvestrin. in locis per eos relatis.
- 2 Immo, & causam, pro qua quis excommunicatur exprimendam esse in sententia excommunicationis docet Innocentius in cap. 1. de sententia excommunicationis in 6. & ibi Franch. in §. quisquis num. 3. vbi idem dixit in sententia denunciationis, & num. 7. vbi reddit rationem, quare in hac sententia excommunicationis sit exprimenda causa cum in alijs sententijs causæ expressio non requiratur, refert eum, & sequitur Menoch. de arbitrar. quæst. lib. 2. casu 541. num. 2. & num. 11. & sequitur verò dic causam excommunicationis in proposito fore intelligendam pro delicto, pro quo quis excommunicatur, illud enim in sententia excommunicationis fore exprimendum nemo dubitat, quod & idem in alijs sententijs criminalibus obseruandum esse omnes sciunt, ideo verius credo nullam esse in hoc differentiam inter sententiam excommunicationis, & alias sententias condemnationis pro crimine.
- 3 Bene verum est, prout aduertit Menoch. post Franch. in loco præallegato quod iudex in sententia excommunicationis omittens exprimere causam, pro qua quis excommunicatur non incurrit poenas, de quibus in dicto cap. primo, de sententia excommunicat. in 6.
- 4 Vnde excommunicationis sententia adhuc ferri

debet in scriptis, text. in dicto cap. 1. de sententia excommunicat. in 6. Franch. in §. quisquis num. 2. in fine dixit, quod hæc sententia debeat in scriptis promulgari, & iudex aliter faciendus puniatur, sententia tamen non redditur nulla, sed valet, & Soccin. in c. Sacro de sent. excommunic. n. 212. post Innoc. dixit quod hæc scriptura posset esse priuata, & num. 272. declaratur scripturam non esse necessariam, quando periculum est in mora, vel alia extet causa excusans, & Franch. & Soccin. sic dicentes refert, & sequitur Menoch. de arbitrar. qu. lib. 2. casu 541. n. 9. & sequ.

RESOLVT. CLXXXV.

- 1 *Per clausulam (si quis senserit se grauatum compareat) nemo excommunicatur quod amplius vt n. 3.*
- 2 *Comminatio per dictam clausulam resoluitur in vim simplicis citationis.*

Clausula, si quis senserit se grauatum compareat, an excuset excommunicantem a poena capituli sacro de sententia excommunicationis.

- 1 **I**N facti contingentia respondendo dicebam per hanc clausulam neminem esse excommunicatum particulariter, Summa Sylvestrina in verbo excommunicatio in 1. num. 21. quia hæc comminatio resoluitur in vim simplicis citationis toto titulo, C. commination, vel epistol. & ibi Salycet. in l. 1. n. 6. Bald. in rubrica. C. eodem titulo ante num. 6. dicit iudici sic præcipienti nihil potest imputari, quia fecit præceptum iustificatum, & pro hoc multos allegat Celsus Hugo in tract. de clausulis, c. 1. n. 214. ergo nemini illata est iniuria, & ita cessat dispositio cap. sacro, §. cumque de sententia excommunicat. cap. illud 11. q. 3. & cap. non in perpetuum 24. qu. 3. vbi iniuste excommunicans tenetur actione iniuriarum, prædicta enim iura loquuntur in excommunicante, atque anathematizante particularem hominem, cui fit iniuria l. 2. §. omnem, ff. de iniurijs propter excommunicationis poenam, quia nulla est maior, l. hi, qui sanctam, C. de apostat. vnde Bal. vbi supra proximè dicit, aut aliquis comparuit, & resoluitur in simplicem citationem, aut nullus comparuit, & iudici sic præcipienti nihil est imputandum, quia grauatus, & qui prætendebat iniuriam poterat comparere, & appellare.
- 2 Quod amplius procedere etiam si excommunicatio esset infligta pro defendenda iurisdictione propria, ut in casu decil. Martæ 78. de quodam Vicario, cuius iurisdicção erat offensa.
- 3 Non obstat text. in l. vnica c. ne quis in sua causa, quia etiam si dictus Vicarius probaretur possessor tempore dictæ comminationis, vtique potuisset pro tuenda sua possessione etiam excommunicare c. dilecto de sent. excomm. lib. 6. & dicit Innoc. in cap. venerabili, n. 3. de censibus, vers. nihilominus Episcopus pendente lite, si Episcopus pro tuenda possessione sua posset uti armis materialibus, quanto magis armis spiritualibus, & ideo poterit in causa propria excommunicare illos, qui de sua sunt iurisdictione, id est Diocesani, vt firmavit Io. And. in d. c. dilecto in glos. sua verb. Ecclesiasticum in versic. nisi in homines suæ iurisdictionis Abb. in cap. cum sit generale num. 9. vers. hoc multum facit de foro competentis, & ibi apostil. alios congerit hic Dominus Vicarius fuisse possessor, & fortè tenuisset dominium potentissimi aduersarii, atque defacto spoliari ab eo, potuit occurrere pro tuenda eius possessione, nam dicit Bal. in l. 1. n. 42. C. vnde vi melius est aduersus iniurias se preparare, quam in discrimine coarctari, & in l. si quis filio, §. hi, qui, ff. de iniur. test. vers. nota quod ratione, dicit quod metu periculi, vel scandali vitandi permittitur recedere ab ordine

dine iuris, & in l. i. C. quando lic. sine iudic. vindic. & notat Io. Andr. in c. pastoralis super glos. in verb. præterquam de officio ordinar. Butr. in c. olim de restit. spoliator. Ancharan. in cons. 277. num. 17.

RESOLVT. CLXXXVI.

- 1 Refertur casus questionis.
- 2 Excommunicatio ligat debitorem, si ante finitum tempus designatum à iudice à parte prorogatur, sed quomodo procedat, vide num. 3.
- 4 Excommunicatio lata ad partis petitionem, licet tolli possit antequam incurrat de partis consensu, non tamen potest suspendi, ita vt semel sublata iterum incurrat, quia hoc ad iurisdictionem pertinet.
- 5 Intentio iudicis habet relationem ad primum terminum.

An liget excommunicatio si ante finitum terminum datum à iudice à parte prorogatur.

- 1 **F**Acti species talis est iudex præfixit terminum debitori ad soluendum creditori, sub poena excommunicationis, creditor prorogauit intra præfixum terminum diem solutionis, debitor in hoc casu num sit excommunicatus lapso illo die primi termini pendente prorogatione? in qua quæst. i. intuitu videbatur dicendum debitorem incidisse in excommunicationem ex doctrina Bart. in l. i. S. & post operis n. 6. & Paul. de Castr. n. 4. ff. de nou. oper. nunc. & in c. præterea, il. 2. n. 4. ibi Dec. n. 7. de appell. qui appellat hanc opinionem veriorum, & magis communem, & idem affirmant Ceball. in q. 495. Didacus Perez lib. 8. ti. 5. l. 1. pag. 176. ver. præterea, Card. in Clem. 1. nos itaque n. 18. de iureiur. Rebuff. in concord. in rub. de protog. dilat. pag. 783. in princ. Ludou. Lopez. 2. p. instr. confic. tit. de excommunicat. c. 13. pag. 882. ver. tertio decimo. Angel. in sum. in verb. excommunicatio, il. 1. n. 20. Tabien. in verb. excomm. il. 2. n. 12. Neuiz. in Sylua nupt. l. 3. n. 55. in fine. Felyn. in cap. de causis num. 2. de officio delegat. & ibi Dec. num. 44. Pedraza in explicat. præcept. decalogi §. 15. ver. pero veamos. Alphon. Vega in prima parte sum. cap. 85. cas. 111. in princip. Spin. in specul. testam. in glos. rubr. in 11. par. num. 43.
- 3 Contrariam tamen sententiam quod inquam, præfatus debitor non incidat in excommunicationem si labatur dies, qui sibi fuit per partem prorogatus, nisi in ipsa prorogatione adfit iudicis consensus, sequuntur Nauar. in Man. lat. in cap. 27. nu. 15. Pedraza in sum. in 7. Præcep. decalogi, §. 15. verfic. Mas si la dilation. Vega in prima parte capitulo 85. casu 111. Ludouic. Beia de cas. conscient. 47. in princip. Ang. in sum. verb. excommunicatio il primo, num. 20. ver. sed pone. Henriquez, lib. 13. capitulo 20. numero primo, verfic. si iudex. Rodrig. in sum. 1. parte, capitulo 84. num. 4. ad fin. verfic. Gutierrez. de iurament. confirm. 1. parte, capitulo 49. numero 11. in fine, & in allegat. 9. numero 4. Graffius lib. 4. capitulo 2. numero 41. qui rationem assignant, nam licet excommunicatio lata ad petitionem partis tolli possit antequam incurrat de consensu eiusdem, non tamen potest suspendi, atque differri, neque ita mutari, vt semel sublata iterum incurrat, quia id iurisdictionis est, quam pars non potest tribuere, l. priuatur. C. de iurisdiction. omn. iudic. quod ampliat Syluestr. verb. excommunicatio il secundo, numero 1. verfic. decimustertius, etiam si appositum fuerit pactum ad partes, vt debitor reincadat in excommunicationem, si non soluat ad diem prorogatum, adhuc enim non incurrit ipsam si prorogatio non fiat autoritate iudicis, vnde quando creditor prorogat terminum non videtur illum prorogasse cum

poena excommunicationis, quando quidem non est in sua facultate excommunicationem inducere, vt tradit Angel. addit. in dict. numero 20. in litera F. & ita respectu solutionis, & non excommunicationis censetur facta prorogatio Tabien. in verb. excommunicatio il 2. numero 14. quia excommunicatio iudicis, & eius intentio tantum habet relationem ad primum terminum ab eo præfixum, & ideo eo transacto cessabit Arg. text. in l. Imperator ff. de postul. cum similibus supra allegatis, vnde in termino prorogato per partem sine iudice non potest dari reincidentia excommunicationis, cum iam non adfit iudicis sententia, nec eius intentio, nec vt dictum est excommunicatio ex solo partium consensu possit induci, quo pacto sunt intelligenda, quæ in contrarium fuerunt adducta, vt non censetur facta prorogatio cum alijs qualitatibus, quam sibi permittis.

PRAXIS FAMILIARITATIS.

RESOLVT. CLXXXVII.

- 1 Ad hoc vt Clericus dicatur familiaris Pontificis, siue Cardinalis duo requiruntur, & vide num. 2. & quæ requiruntur in super vide per discursum num. 3. 4. 5. 6. & 7.
- 8 Traduntur declarationes ad regulam cancellariæ, num. 8. ad constitutionem Regni de illicita portione armorum, num. 9. ad ritum 66. magnæ curiæ Vicariæ, num. 10.
- 11 Privilegium concessum familiaribus Episcoporum intelligitur de inferuentibus ipsis.
- 12 Privilegium concessum inquisitoribus vt eius familiares possint deferre arma quomodo sit intelligendum.
- 13 Declaratur regula cancellariæ, & num. 14.

Familiares Pontificis, seu Cardinalium, qui dicatur.

- 1 **R**espondeo ex Menoch. de arbitr. iudicum libro 2. centur. 7. casu 55. i. quod ad hoc vt clericus, vel religiosus dici possit familiaris Pontificis, vel Cardinalis duo requiri sensu Gem. in cap. ult. in vlt. not. de verb. signif. in 6. vt dixit illam dici veram clericis familiaritatem, quæ corpore, & dentibus fit hoc est quod voluit dicere Gemin. quæ fit corpore seruiendo, & quæ fit dentibus recipiendo victum, & de duobus his requisitis idem scribunt Anchar. in cons. 398. n. 2. Gomez. in regula cancellariæ de impetrando beneficio vacanti per obitum familiaris Cardin. q. 13. col. 2. ætymo rectius dici posse Bonif. VIII. in d. c. ult. de verb. signif. requirere quatuor, tria expressè, & quartum tacite, Pontificis verba hæc sunt. Breui respondemus oraculo, quod illos in his, & similibus casibus tres volumus intelligi clericos, qui per te non quæsit, propterea non recepti sine fraude, & fictione qualibet verè tui clerici familiares existant, & in tuis expensis continuè domestici commensales, etiam si quos ex illis aliquando pro tui gerendis negotijs abesse contingat, hæc Bonifacius, qui vt dixi tria expressè requirit, & quartum tacite.
- 3 Primum est, quod clericus ipse sine fraude sit à Cardinali receptus, & ideo si Cardinalis ea sola de causa reciperet aliquem familiarem, vt ei conferret beneficia receptio dicitur facta in fraudem, vt scribit Petr. Andr. Gamba. in tractatu de autoritate legati de Lat. rubr. an legatus possit plura beneficia conferre num. 137.
- 4 Secundum est requisitum, quod sit commensalis, hoc est recipiat victum in ædibus suis Cardinalis, quod sanè requisitum locum habet multo magis in odio.